

2

DEMOGRAFIA I LLAR

RESUM

Segons les dades de població referides a l'1 de gener del 2005, la població augmentà en 28.806 persones, quatre vegades més que l'any anterior. La població del padró en data 1 de gener del 2005 ha arribat als 983.131 habitants, amb un creixement del 2,94% (0,8 punts més que la mitjana estatal), el qual només ha estat superat per la Comunitat Valenciana i Múrcia. Al llarg del decenni 1995-2005 el creixement demogràfic a les Balears s'ha situat per sobre de l'espanyol, llevat de l'any 2004. Les Illes Balears han liderat el creixement demogràfic de l'Estat al llarg del septenni 1996-2002.

L'augment de la població es dona per l'aportació positiva del creixement vegetatiu i dels fluxos immigratoris. La taxa de creixement vegetatiu va arribar a un valor del 3%, per sobre de la mitjana de l'Estat, que és de l'1,8‰, de manera que és la taxa més elevada de l'Estat, després de Ceuta i Melilla, Múrcia, Madrid, les Canàries i Andalusia. L'any 2005 el pes de la població nascuda fora de les Balears suposà el 43% de la població empadronada. Per comparació a la població nascuda en altres comunitats autònomes, representa un poc menys del 25% de la població, i el 18% ha nascut a l'estranger.

La taxa de natalitat arriba a l'11,2‰ l'any 2005, xifra que és superior a la mitjana estatal, del 10,73‰.

La taxa de fecunditat és d'1,334 fills per dona, taxa que és inferior a la de l'Estat, situada en els 1,342 fills per dona. Aquesta taxa no cobreix la taxa de reemplaçament, que és de 2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats.

El model reproductiu a les Balears segueix el mateix patró que als països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres i increment dels naixements de mares no casades.

La immigració continua rejoinent l'estructura poblacional i els nivells ocupacionals. Així, l'edat mitjana de la població balear és de 38,94 anys i la població potencialment activa (la compresa entre els 16 i els 64 anys) assoleix el 70,24% del total de la població. D'altra banda, l'índex de sobreenvelliment continua augmentant i s'ha situat el 2005 en l'11,59% com a conseqüència de l'increment de l'esperança de vida.

Altrament, les Balears es destaquen en l'enquesta de l'INE sobre la conciliació entre la vida familiar i la laboral per ser la comunitat autònoma on menys pes tenen les persones entre els 16 i els 64 anys que declaren que poden fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents: el 6,6%, quan la mitjana estatal és del 9,9%. Aquesta diferència és deguda, sobretot, al fet que les dones de les Illes Balears que diuen poder tenir-ne cura són moltes menys que a la resta de comunitats: gairebé, la meitat (el 13% a Espanya i el 7,7% a les Balears), ja que la taxa d'activitat de les dones a les Balears és la més alta de l'Estat.

2.1.

LA DINÀMICA DE LA POBLACIÓ

D'acord amb el padró de l'1 de gener del 2005, la població augmentà en 28.806 persones en un any. Aquest creixement es gairebé quatre vegades superior al que es va registrar l'any passat i ens situa en un ritme de creixement, si més no, similar al del començament de mil·lenni. La variació relativa respecte del 2004 ha estat del 2,94%, més de dos punts superior a la que s'experimentà el 2004 respecte del 2003.

L'anàlisi conjuntural no ens ha de fer perdre de vista que ens trobam davant d'un període de creixement excepcional. D'ençà del padró del 1996 —és a dir, en un període de menys de nou anys—, el creixement de la població ha suposat un increment de la població resident de més de 222.000 efectius i un creixement percentual de l'ordre del 30%. Aquests valors fonamentalment són conseqüència de l'augment de fluxos migratoris, especialment del fluxos de població anomenats «sud-nord», és a dir, els que procedeixen de països amb economies en vies de desenvolupament i que vénen a les nostres illes a la recerca d'unes condicions de vida millors i, naturalment, a fer-hi feina.

Tampoc no són menyspreables el fluxos immigratoris «nord-sud», que presenten una doble naturalesa. Per un costat, hi

trobam la clàssica immigració europea de persones amb un elevat poder adquisitiu i d'artistes que cerquen unes condicions naturals i mediambientals que no els ofereixen els països de procedència; per un altre, hi ha també un contingent important de persones de classes mitjanes i treballadores que demanen ocupació i residència a l'arxipèlag balear. És, en tot cas, un tipus d'immigrant-treballador certament distint, en termes generals, del migrant sud-nord. Té l'avantatge de conèixer la llengua dels països de procedència dels immigrants nord-sud, d'alt poder adquisitiu, i això els permet ocupar un lloc en el mercat laboral balear actual que difícilment pot ocupar el treballador autòcton, per la manca de preparació lingüística. Així, molts de treballadors provinents del nord s'especialitzen a proveir de serveis professionals i tècnics els compatriotes. Aquest fet és especialment greu, atesa l'elevada taxa d'abandonament dels estudis que es registra a les nostres illes i que pot empitjorar en el futur si s'incrementa la vinguda de població professional i tècnica provinent dels nous països de la Unió Europea o del seu entorn geogràfic.

En tot cas, la immigració en general fa un paper bàsicament complementari, tot i que en el futur cal preveure que la competència i la competitivitat augmentaran, especialment si es produeix un alentiment en el ritme de creixement econòmic o de determinades activitats concretes que mantenen un gran nombre de treballadors poc especialitzats ocupats. Aquest és el cas, per exemple, de les grans obres públiques que es duen a terme: autopistes, autovies, metro... Així mateix, cal estar també atents a l'evolució d'altres

elements econòmics, com la inflació, el preu del petroli i l'evolució dels mercats turístics competidors.

Quant al creixement per illes, es destaca l'important creixement que s'ha donat a l'illa de Menorca, en què l'increment de 3.825 persones fa que s'experimenti el major augment percentual d'aquest darrer decenni (4,62%). (Vegeu el quadre III-4.) Formentera arriba a un increment relatiu encara superior (5,26%), amb l'augment de 375 persones empadronades, però això no constitueix cap rècord de creixement en el període analitzat i, de fet, la població encara no ha arribat als màxims de població registrats anteriorment. L'illa d'Eivissa presenta també un creixement molt significatiu, del 4,6%, amb un augment proper als 4.900 habitants, i s'apropa als ritmes de creixements d'anys enrere. (Vegeu el gràfic III-6.) Percentualment, Mallorca és la que presenta un menor creixement, però, tot i això, s'arriba a un increment del 2,5%, fet que, en termes absoluts, s'expressa amb un augment proper a les deu mil persones i que és, evidentment, prou important.

Per tal de copsar la situació del nostre entorn, hem analitzat l'evolució demogràfica de l'Estat espanyol i de la resta de comunitats autònomes, per comparar-la amb la del nostre arxipèlag. (Vegeu el quadre III-5.)

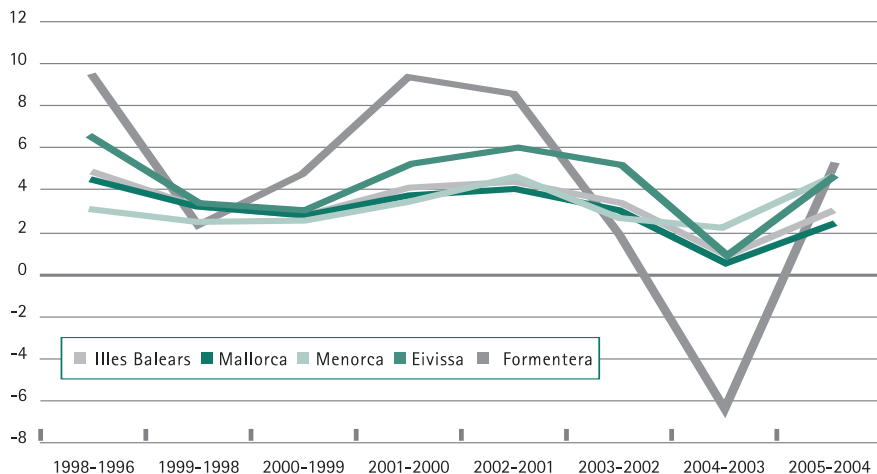
Durant el període considerat (1996-2005), les taxes d'evolució del creixement estatal i de l'arxipèlag balear han presentat un comportament bastant distint. En primer lloc, les taxes de creixement que ha presentat l'arxipèlag han estat significativament supe-

QUADRE III-4. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ PADRONAL PER ILLES (1999-2005)

	Rev. padró 1999	Rev. padró 2000	Rev. padró 2001	Rev. padró 2002	Rev. padró 2003	Rev. padró 2004	Rev. padró 2005
Illes Balears	821.820	845.630	878.627	916.968	947.361	955.045	983.131
Creix. absolut	25.337	23.810	32.997	38.341	30.393	7.684	28.086
Creix. relatiu	3,18	2,9	3,9	4,36	3,31	0,81	2,94
Mallorca	658.043	677.014	702.122	730.778	753.584	758.822	777.821
Creix. absolut	20.533	18.971	25.108	28.656	22.806	5.238	18.999
Creix. relatiu	3,22	2,88	3,71	4,08	3,12	0,7	2,5
Menorca	70.825	72.716	75.296	78.796	81.067	82.872	86.697
Creix. absolut	1.755	1.891	2.580	3.500	2.271	1.805	3.825
Creix. relatiu	2,54	2,67	3,55	4,65	2,88	2,23	4,62
Eivissa	86.953	89.611	94.334	99.933	105.103	106.220	111.107
Creix. absolut	2.909	2.658	4.723	5.599	5.170	1.117	4.887
Creix. relatiu	3,46	3,06	5,27	5,94	5,17	1,06	4,6
Formentera	5.999	6.289	6.875	7.461	7.607	7.131	7.506
Creix. absolut	140	290	586	586	146	-476	375
Creix. relatiu	2,39	4,83	9,32	8,52	1,96	-6,26	5,26

* Les xifres de creixement absolut i relatiu s'han calculat per comparació amb la dada anterior de la sèrie.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-6
**Índex de creixement relatiu de la població empadronada per illes.
 (1996-2005)**



Font: Institut Nacional d'Estadística.

riors a la mitjana de l'Estat espanyol. L'única excepció es produí en el període 2004-2003, en què descendí de manera molt important el ritme de creixement i en què les xifres de creixement per a l'arxipèlag balear foren inferiors a la mitjana estatal.

Així mateix, l'evolució demogràfica balear sembla apuntar a un comportament molt més conjuntural, amb fortes variacions interanuals, mentre que el creixement estatal presenta una corba ascendent més suau i sostinguda. Cal tenir present, a més, que en molts dels moments d'anàlisi interanual les Illes Balears presenten el major índex de creixement d'entre totes les comunitats autònomes de l'Estat.

Pel que fa a les dades del 2005 per comparació a les del 2004, la població estatal ha augmentat un 2,11%, el creixement més elevat del període que es considera.

(Vegeu el quadre III-6.) Les Illes Balears, a la vegada, han arribat a un augment superior a la mitjana, amb un 2,94% d'increment, i se situen en la tercera posició en creixement relatiu, després de la Comunitat Valenciana i de la regió de Múrcia.

L'augment de la població de les Illes Balears és conseqüència, d'una banda, de la minsa aportació positiva per creixement vegetatiu (balanç entre els naixements i les defuncions) i, de l'altra, de l'entrada de població, dels fluxos immigratoris que procedeixen tant d'altres comunitats autònomes com de l'estranger. Els fluxos procedents de l'estranger són, actualment, els més determinants pel que fa al creixement demogràfic de les Illes i no tan sols generen canvis quantitius importants (taxes de creixement molt elevades), sinó també impactes estructurals importants, des d'un punt de vista tant

QUADRE III-5. DADES DE POBLACIÓ DEL PADRÓ DE 1996 I DE LES RENOVACIONS PADRONALS 1999-2005 (TOTAL ESTATAL I CA)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total Estat	40.202.160	40.499.791	41.116.842	41.837.894	42.717.064	43.197.684	44.108.530
Andalusia	7.305.117	7.340.052	7.403.968	7.478.432	7.606.848	7.687.518	7.849.799
Aragó	1.186.849	1.189.909	1.199.753	1.217.514	1.230.090	1.249.584	1.269.027
Principat d'Astúries	1.084.314	1.076.567	1.075.329	1.073.971	1.075.381	1.073.761	1.076.635
Illes Balears	821.820	845.630	878.627	916.968	947.361	955.045	983.131
Illes Canàries	1.672.689	1.716.276	1.781.366	1.843.755	1.894.868	1.915.540	1.968.280
Cantàbria	528.478	531.159	537.606	542.275	549.690	554.784	562.309
Castella i Lleó	2.488.062	2.479.118	2.479.425	2.480.369	2.487.646	2.493.918	2.510.849
Castella-la Manxa	1.726.199	1.734.261	1.755.053	1.782.038	1.815.781	1.848.881	1.894.667
Catalunya	6.207.533	6.261.999	6.361.365	6.506.440	6.704.146	6.813.319	6.995.206
Comunitat Valenciana	4.066.474	4.120.729	4.202.608	4.326.708	4.470.885	4.543.304	4.692.449
Extremadura	1.073.574	1.069.420	1.073.381	1.073.050	1.073.904	1.075.286	1.083.879
Galícia	2.730.337	2.731.900	2.732.926	2.737.370	2.751.094	2.750.985	2.762.198
Comunitat de Madrid	5.145.325	5.205.408	5.372.433	5.527.152	5.718.942	5.804.829	5.964.143
Regió de Múrcia	1.131.128	1.149.328	1.190.378	1.226.993	1.269.230	1.294.694	1.335.792
Comunitat Foral de Navarra	538.009	543.757	556.263	569.628	578.210	584.734	593.472
Euskadi	2.100.441	2.098.596	2.101.478	2.108.281	2.112.204	2.115.279	2.124.846
La Rioja	265.178	264.178	270.400	281.614	287.390	293.553	301.084

* Les dades de 1996 són del mes de maig i la resta de l'1 de gener.
Font: Institut Nacional d'Estadística.

	98/96	99/98	00/99	01/00	02/01	03/02	04/03	05/04
QUADRE III-6. CREIXEMENTS RELATIUS DE LA POBLACIÓ. PMH 1996 I RENOVACIONS PADRONALS 1998-2005 (ESTAT ESPANYOL I CA)								
Total Estat	0,46	0,88	0,74	1,52	1,75	2,1	1,13	2,11
Andalusia	0,02	0,95	0,48	0,87	1,01	1,72	1,06	2,11
Aragó	-0,36	0,31	0,26	0,83	1,48	1,03	1,58	1,56
Principat d'Astúries	-0,56	0,23	-0,71	-0,11	-0,13	0,13	-0,15	0,27
Illes Balears	4,75	3,18	2,9	3,9	4,36	3,31	0,81	2,94
Illes Canàries	1,46	2,62	2,61	3,79	3,5	2,77	1,09	2,75
Cantàbria	-0,06	0,25	0,51	1,21	0,87	1,37	0,93	1,36
Castella i Lleó	-0,95	0,14	-0,36	0,01	0,04	0,29	0,25	0,68
Castella-la Manxa	0,21	0,59	0,47	1,2	1,54	1,89	1,82	2,48
Catalunya	0,95	0,97	0,88	1,59	2,28	3,04	1,63	2,67
Comunitat Valenciana	0,35	1,07	1,33	1,99	2,95	3,33	1,62	3,28
Extremadura	-0,08	0,39	-0,39	0,37	-0,03	0,08	0,13	0,8
Galícia	-0,66	0,21	0,06	0,04	0,16	0,5	0	0,41
Comunitat de Madrid	1,37	1,06	1,17	3,21	2,88	3,47	1,5	2,74
Regió de Múrcia	1,62	1,44	1,61	3,57	3,08	3,44	2,01	3,17
Comunitat Foral de Navarra	1,97	1,35	1,07	2,3	2,4	1,51	1,13	1,49
Euskadi	0,03	0,09	-0,09	0,14	0,32	0,19	0,15	0,45
La Rioja	-0,49	0,58	-0,38	2,36	4,15	2,05	2,14	2,57

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE.

demogràfic (rejoeniment de l'estructura demogràfica, canvis en la composició per lloc de naixement, increment de la natalitat...) com sociològic (importació de cultures i tradicions).

Aquest creixement és tan gran que només en el període entre el 1996 i el 2005 la població nascuda a l'estranger ha augmentat en gairebé 130.000 persones i ha passat de les poc més de 46.251 persones a més de 176.000. En conseqüència, l'any 2005 el pes de la població nascuda fora de la nostra comunitat autònoma suposà aproximadament el 43% de la població empadronada: els residents nascuts a l'estranger augmenten, amb una taxa d'increment elevada, i ja suposen el 18% de la població de l'arxipèlag, mentre que els nascuts en altres comunitats autònomes cedeixen part del pes relatiu i signifiquen poc menys del 25% de la població. Es preveu que aquesta tendència continuï en el futur i que, mentre que la població estrangera guanyarà protagonisme, la procedent d'altres comunitats autònomes progressivament anirà perdent pes relatiu, tot i que constitueix una part destacable de la composició balear.

La influència de la immigració en l'estructura per edats, en nodrir bàsicament els trams d'edat inclosos en la població activa, repercuteix en el fet que l'edat mitjana de la població balear es mantengui en xifres properes als 39 anys. Augmenta el pes de la població entre els 16 i els 64 anys (70,4%), mentre que els menors de 16 anys i els majors de 64 anys perden pes. Així, l'índex de dependència d'aquests dos grups en relació amb el grup en edat activa d'ençà de l'any 1996 ten-

deix a minvar, no obstant el fet que l'índex de sobreenvelliment continuï augmentant com a conseqüència de l'augment de l'esperança de vida, particularment pel que fa a les dones. D'altra banda, l'entrada de població masculina és superior a la femenina i aquesta circumstància determina que l'anàlisi de la relació per sexes presenti canvis. Així, actualment l'índex de masculinitat, que reflecteix la relació entre els homes i les dones en l'estructura demogràfica, és superior a 100 —és a dir, hi ha més d'un home per cada dona—, mentre que abans de l'impacte del flux migratori actual la situació era contrària (presència de més dones que homes), de manera que es reflecteix un procés estructural de feminització propi d'una societat desenvolupada madura, amb taxes d'esperança de vida diferencials que beneficien les dones.

2.2.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

Els components de la dinàmica demogràfica es poden classificar en dos grups. El primer grup, de dinàmica interna, considera el conjunt de fenòmens demogràfics produïts a la pròpia comunitat que s'analitza i hi inclou els naixements i les defuncions. Els naixements signifiquen l'increment de població per la base de la piràmide demogràfica, fruit de la materialització del potencial fèrtil de la societat on es produeix. En el segon cas es tracta de la sortida d'efectius del grup humà estudiat, bé sigui per causes degeneratives pròpies de

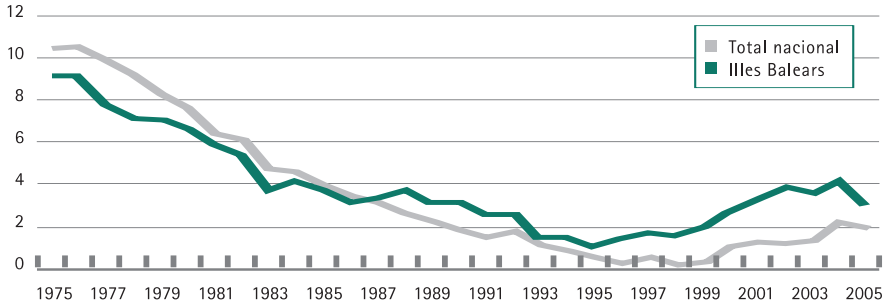
**QUADRE III-7. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ
A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA**

	Illes Balears		Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	
1975	11.116	5.803	5.313	4.079	548	686
1976	11.169	5.760	5.409	4.189	475	745
1977	10.424	5.688	4.736	3.736	384	616
1978	10.041	5.572	4.469	3.428	440	601
1979	10.120	5.652	4.468	3.283	409	776
1980	9.822	5.520	4.302	3.172	463	667
1981	9.350	5.438	3.912	2.823	416	673
1982	9.154	5.707	3.447	2.383	363	701
1983	8.952	6.478	2.474	1.748	231	495
1984	8.865	6.134	2.731	1.732	305	694
1985	8.961	6.495	2.466	1.591	248	627
1986	8.724	6.618	2.106	1.232	299	575
1987	8.592	6.363	2.229	1.477	181	571
1988	8.730	6.237	2.493	1.489	359	645
1989	8.873	6.716	2.157	1.265	337	555
1990	8.799	6.743	2.056	1.267	273	516
1991	8.602	6.895	1.707	1.142	131	434
1992	8.470	6.684	1.786	1.101	249	436
1993	7.895	6.832	1.063	581	105	377
1994	7.686	6.650	1.036	491	142	403
1995	7.693	6.896	797	393	123	281
1996	7.787	6.781	1.006	505	114	387
1997	8.173	6.959	1.214	745	180	289
1998	8.305	7.079	1.226	812	132	282
1999	8.848	7.418	1.430	925	171	334
2000	9.503	7.309	2.194	1.473	274	447
2001	9.858	6.927	2.931	2.045	333	553
2002	10.420	7.111	3.309	2.370	364	575
2003	10.655	7.356	3.299	2.423	268	608
2004	10.792	7.049	3.743	2.820	314	609
2005	10.817	7.271	3.546	2.505	401	640

Nota: El criteri de classificació és segons la residència a les Illes Balears.

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Gràfic III-7
Evolució del creixement vegetatiu per mil habitants



Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

l'edat o de malalties de diversa índole, bé sigui per accidents, traumatismes o hàbits que responen a comportaments o pràctiques socials. El balanç d'ambdós factors, és l'anomenat «creixement vegetatiu». (Vegeu el quadre III-7.) D'ençà de l'any 1995, que es registrà el menor creixement vegetatiu (797) dels darrers tres decennis, després d'un llarg període de decreixement s'invertí la tendència i aquest balanç ha anat creixent any rere any, tot i que sembla que s'ha estabilitzat i que ha tocat sostre el 2004, amb un balanç de 3.743 persones. (Vegeu el gràfic III-7.) Les dades provisionals per al 2005, en aquest sentit, semblen significar un petit retrocés, en situar-se en un valor de 3.546 individus.

D'acord amb les dades provisionals de l'INE del 2005, la taxa de creixement vegetatiu de les Illes Balears aconsegueix un valor del 3%, per sobre de la mitjana de l'Estat, que se situa en l'1,8%. Les Illes presenten la taxa més elevada de creixement vegetatiu, després de les comunitats autònomes de Múrcia, Madrid, les Canàries i Andalusia, i també de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, que presenten els índexs més elevats.

El segon grup de factors inclou els que impliquen desplaçaments de població des de les Balears o cap a aquestes illes, és a dir, moviments d'emigració i d'immigració. La relació entre ambdós corrents s'anomena balanç migratori i es pot conèixer mitjançant l'anàlisi de l'evolució del volum i de l'estructura de la població.

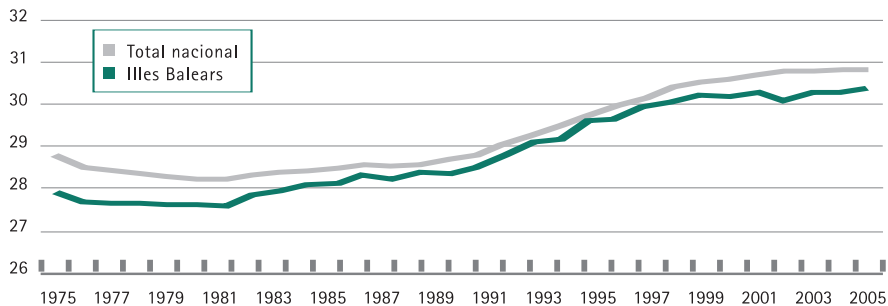
D'acord amb l'esquema clàssic d'aquest capítol, passarem tot seguit a analitzar els naixements, la nupcialitat, la mortalitat i, per acabar, les migracions a les Illes Balears.

2.2.1. LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Les taxes de natalitat provisionals del 2005 que calcula l'INE per a les Illes Balears ens donen un valor de l'11,2‰, superior a la mitjana estatal, que se situa en el 10,73‰. Aquesta xifra ens confirma la tendència que es destacà en l'anàlisi del 2004, en què parlàvem de continuació del descens de la taxa, que es notà el 2003, data que, per tant, es produí un punt d'inflexió cap a la baixa, després d'un cicle d'alça que començà el 1996. El descens de les taxes de natalitat és conseqüència

Gràfic III-8

Evolució de l'edat mitjana de la maternitat



Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

de petits creixements en el nombre de naixements i en el fort increment poblacional registrat per flux migratori.

Malgrat això, no hem d'oblidar que el nombre de naixements a les Illes Balears continua augmentant, tot i que la corba d'increment sembla alentir-se. En valors absoluts, el nombre de naixements s'apropa i, fins i tot, supera els valors dels anys setanta, encara que, naturalment, s'ha de tenir en compte la diferència del volum de població total.

El model reproductiu que presenten les Illes Balears segueix la tendència global dels països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres i increment dels naixements de mares no casades. Vegem aquesta situació amb detall.

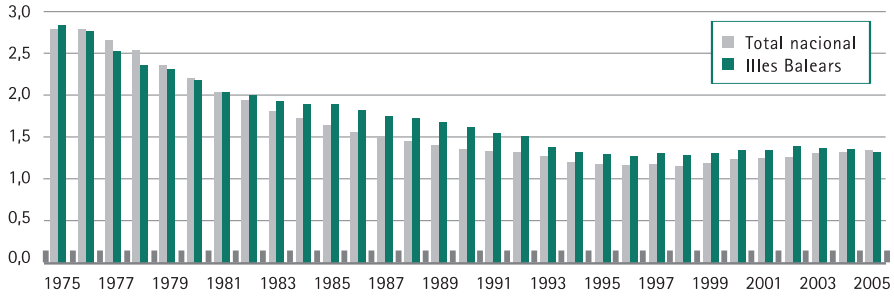
L'edat mitjana de maternitat ha augmentat considerablement en els darrers anys. Així, les dades de l'evolució d'aquest indi-

cador per a l'Europa dels Quinze han augmentat gairebé 2,4 anys entre el 1975 i el 2003, any que se situà en els 29,5 anys. Molts països europeus, fins i tot, ja superaven els 30 anys de mitjana.

D'acord amb les dades de l'INE, tant les Illes Balears com l'Estat espanyol al final dels noranta ja superaren aquesta xifra, i s'apropen lentament als 31 anys de mitjana, en el cas de l'Estat espanyol, i als 30,5, a les Illes Balears. (Vegeu el gràfic III-8.)

El nombre de fills per dona o taxa de fecunditat total ens informa de la xifra de fills que cal esperar que una dona tingui al llarg de la vida reproductiva, atès el comportament de fecunditat que es constata en la societat que s'analitza. Les dades provisionals de l'INE per al 2005 ens ofereixen uns valors d'1,334 fills per dona a les Illes Balears i d'1,342 fills per dona com a mitjana estatal. Els valors són molt similars, tot i que el més significatiu és el canvi de la situació anterior des dels anys vuitanta, quan la taxa de les Illes era sempre superior a la mitjana estatal. En qual-

Gràfic III-9
Evolució del nombre mitjà de fills per dona



Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

sevol cas, des del començament dels anys vuitanta els valors de fecunditat total se situen per davall de la taxa de reemplaçament (2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats). La tendència a l'augment suau de la taxa que s'experimentà en la segona meitat dels noranta sembla que mostra els primers símptomes d'adreçar-se novament cap a una corba de suau descens. (Vegeu el gràfic III-9.)

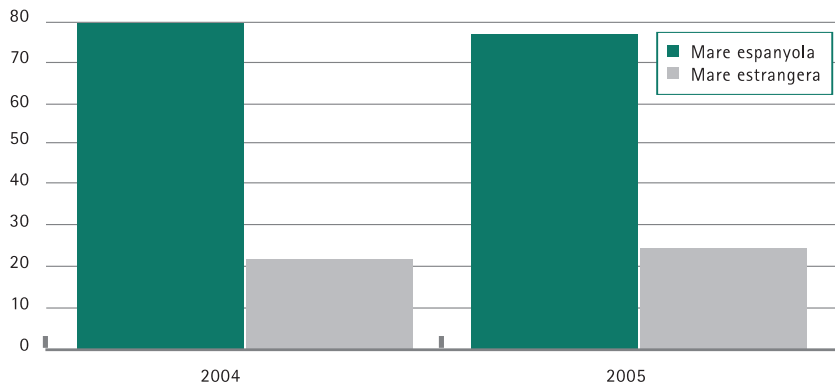
L'anàlisi de la nacionalitat de les mares que tenen fills a les Illes Balears ha esdevingut un dels elements de major interès en els darrers anys. Això és conseqüència de l'espectacular creixement dels fills nats de mares estrangeres al nostre arxipèlag. Evidentment, aquest fet no és sinó el reflex d'un altre canvi demogràfic i estructural molt important que es dona a les nostres illes, que és la vinguda massiva de població estrangera, especialment intensa des de mitjan dècada dels noranta. Paral·lelament, es produeix el fortíssim augment dels naixements de mares immigrants, tant pel fet de tractar-se de migra-

cions de tipus econòmic, que són majoritàriament de població en edat fèrtil, com pel fet que en molts de casos aquesta població conserva inicialment comportaments de fecunditat molt més pronatalistes que els que es practiquen actualment a les Illes i als països de l'entorn desenvolupat; a aquests factors també se'n podrien afegir d'altres, com ara el desig de facilitar l'obtenció de permisos de residència (immigrant pare/mare d'espanyol), desigs d'arrelar amb un fill nat a l'àrea d'acollida, constitució d'una unitat familiar en arribar a les Illes, etc.

Les dades provisionals que calcula l'Institut Balear d'estadística (IBAE) ens mostren que una quarta part dels naixements correspon a mares amb la nacionalitat estrangera: concretament, el 24,29%. L'any 1996 aquesta xifra no arribava ni tan sols al 7%. Respecte de l'any passat, suposa un augment del pes dels naixements de mare estrangera, que arribà a un valor del 21,43%. L'increment del pes dels naixements de mares estrangeres s'ha produït per un doble factor: en

Gràfic III-10

Evolució dels nascuts vius segons la nacionalitat de la mare



Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

primer lloc, ha augmentat el nombre de naixements de mares nascudes en altres països (2.313 naixements el 2004 i 2.627 naixements l'any 2005) i, en segon lloc, han baixat els naixements de mares espanyoles (8.479 naixements l'any 2004 i 8.190 naixements el 2005).

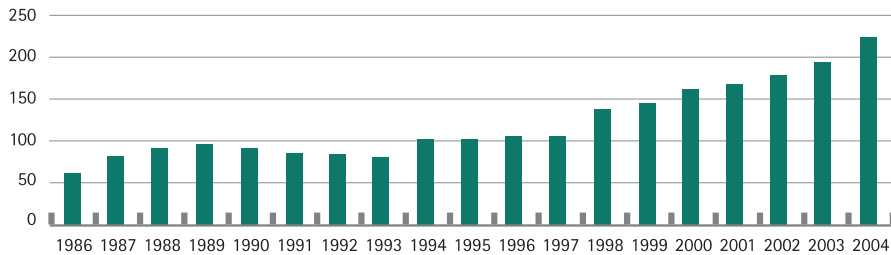
Les dades provisionals dels naixements de mares estrangeres per continent de nacionalitat ens mostren que l'increment dels naixements s'ha distribuït proporcionalment. Així, les xifres relatives respecte del total de naixements són gairebé idèntiques a les registrades el 2004. Novament, les dones amb nacionalitat dels països de l'Amèrica del Sud són les que més naixements aporten (30,30% dels naixements de mares estrangeres), seguides a uns cinc punts percentuals per de les dones europees i no gaire lluny per les africanes (26,19%). (Vegeu el gràfic III-10.)

Pel que fa al nombre de naixements de mares no casades, s'ha de destacar que

l'índex de naixements en mares que no han contret matrimoni s'ha incrementat espectacularment: així, mentre que el 1986 només el 12,34% dels naixements eren extramatrimonials, el 2004 aquesta xifra superava el 48%, i és especialment intens l'increment de tendència d'ençà de mitjan dècada dels noranta.

Una altra característica que voldríem destacar, tot i que no suposa gaire més del 2% del total, és l'increment dels parts múltiples. L'evolució entre el 1986 i el 2004 ens mostra clarament aquesta tendència. En poc menys de vint anys els parts múltiples s'han quadruplicat: s'ha passat de 62 parts múltiples l'any 1986 a 224 el any 2004. (Vegeu el gràfic III-11.) El creixement de la xifra de parts múltiples és conseqüència principalment de l'ús de tècniques de reproducció assistida, que provoquen múltiples ovulacions, que acaben, així mateix, en múltiples fecundacions, o bé és deguda a la implantació de

Gràfic III-11
Evolució dels parts múltiples (1986–2004) Illes Balears



Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

diversos embrions per garantir la viabilitat del procés de gestació. En tot cas, cal destacar que dins els parts múltiples el més habitual són les bessonades i que són menys freqüents com major és el nombre d'individus nascuts. De fet, els naixements de més de tres individus són excepcionals i més en l'actualitat, ja que, gràcies a l'avenç en les tècniques de diagnòstic i d'intervenció prenatales, es pot optar per interrompre la gestació d'alguns dels embrions per evitar problemes per a la mare i per a la resta d'embrions.

2.2.2. LA NUPCIALITAT I LA DIVORCIALITAT

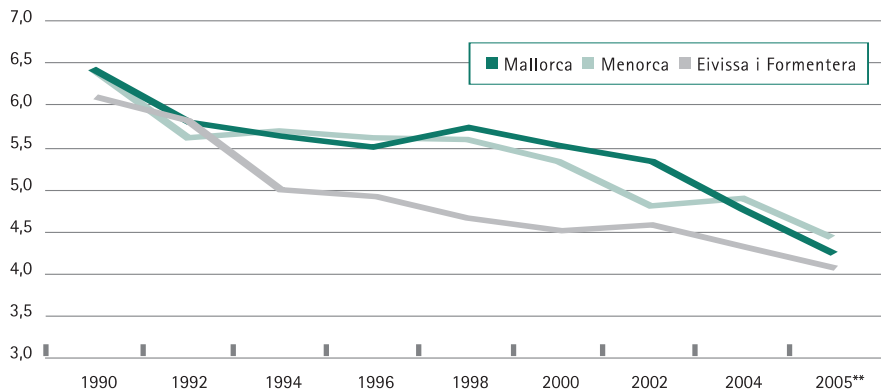
La nupcialitat a les Illes Balears continua el procés descendent que inicià el 1975, que ja s'ha assenyalat en informes anteriors, amb la peculiaritat que l'any 2004 la taxa fou, fins i tot, inferior a la mitjana nacional. La dada provisional del 2005 (4.359 matrimonis) ens dona una taxa de 4,5 per mil habitants, el 70% dels quals correspon a unions entre espanyols; el 13,3%, entre un espanyol i una estrangera; el 9,7%, entre estrangers, i el 7,2 són unions entre un estranger i una espanyola.

El descens en la nupcialitat és reflex dels canvis sociològics de relació de parella i de vida familiar. A pesar que encara és mantenen pressions més o menys latents derivats del costum o de l'educació religiosa, la societat actual ha reduït molt la pressió sobre els membres a fi que oficialitzin la relació de convivència a partir de la subscripció del contracte matrimonial. Convivència i sexe s'han independitzat del contracte matrimonial. Pel que fa a la reproducció, en molts de casos és el moment que les parelles elegeixen per formalitzar legalment la relació de parella.

L'evolució de la nupcialitat és similar a totes les illes: durant el decenni del 1990 al 2000 s'ha produït un descens de les unions matrimonials. Així, la sèrie s'inicia amb taxes properes al 6‰ d'habitants el 1990 i arriba el primer quinquenni del 2000 a unes taxes del 4‰ d'habitants. (Vegeu el gràfic III-12.)

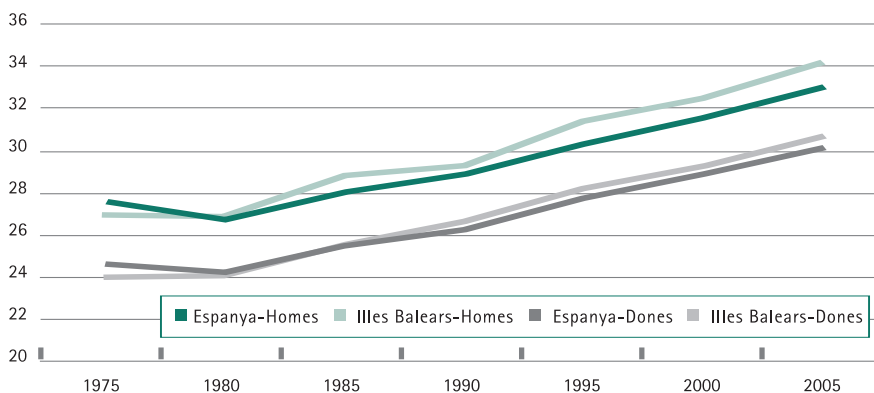
A més, la tendència a Espanya i també a les Illes Balears pel que fa a la nupcialitat apunta que continua endarrerint-se l'edat del matrimoni, circumstància que afecta òbviament la reducció del calen-

Gràfic III-12
Taxes de nupcialitat per illes



Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-13
Evolució de l'edat mitjana del matrimoni a Espanya i a les Balears



Font: Elaboració pròpia.

dari reproductor. Es retarda progressivament l'edat mitjana en el moment del matrimoni, tant entre els homes (el 2004, a Espanya és 33; a les Illes Balears, de 34,3) com entre les dones (a Espanya, de 30,2; a les Illes Balears, de 30,7). (Vegeu el gràfic III-13.) L'endarreriment

en l'edat del matrimoni se sustenta en diversos motius: l'increment del temps de formació, la dificultat d'inserció en el món del treball, l'encariment de l'habitatge, les expectatives socials i professionals, i els canvis socials de la consideració del matrimoni.

Els canvis en el model de convivència també es manifesten en la durada dels matrimonis. De fet, el nombre de divorcis, tant a Espanya com a les Illes Balears, augmenta any rere any, de manera que, si el 1996 a l'Estat espanyol per cada cent matrimonis realitzats s'esdevingueren setze divorcis, el 2004 aquesta rela-

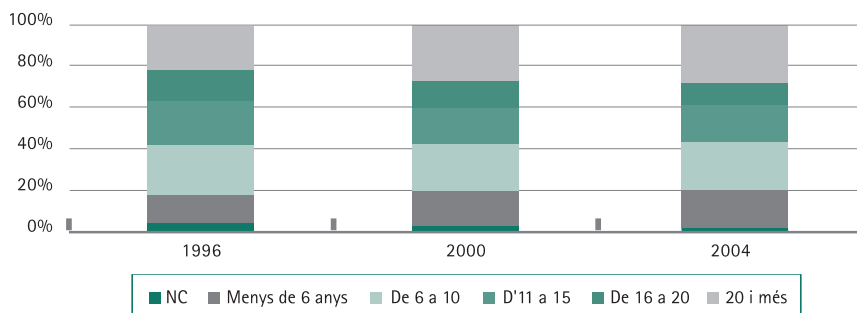
ció fou de vint-i-quatre divorcis per cada cent matrimonis. En el cas de les Illes Balears l'indicador és molt més alt: mentre el 1996 es produïren vint-i-cinc divorcis per cada cent matrimonis, el 2004 hi hagué trenta-sis divorcis per cada cent matrimonis. (Vegeu el quadre III-8 i el gràfic III-14.)

QUADRE III-8. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Espanya							
Nul·litat	115	133	145	152	229	198	197
Separació	57.353	59.503	63.377	65.527	73.032	76.250	81.618
Divorci	36.520	36.900	38.973	37.571	42.017	45.448	50.974
Dissolucions per 100 matrimonis	17,64	17,73	18,01	18,06	19,86	21,41	23,58
Illes Balears							
Nul·litat	1	—	2	4	7	4	2
Separació	1.699	1.665	1.746	1.850	2.059	1.992	2.147
Divorci	1.235	1.162	1.172	1.271	1.224	1.486	1.598
Divorcis per 100 matrimonis	28,06	25,81	26,05	29,38	26,72	31,95	35,08

Fuente: Consell General del Poder Judicial, Memòria.

Gràfic III-14
Evolució dels divorcis segons la durada del matrimoni



Font: Elaboració pròpia a partir de les dades publicades per l'INE a les estadístiques judicials.

Els divorcis compleixen la finalitat de posar fi a una convivència no desitjada per almenys un dels membres que constitueixen la parella. La dissolució d'un matrimoni, però, origina dificultats organitzatives i econòmiques. Els compromisos adquirits per adquirir l'habitatge habitual i per a la manutenció dels fills i/o del cònjuge es converteixen en càrregues difícils de suportar, més en un moment d'hiperinflació de l'habitatge, circumstància que dificulta encara més als membres del matrimoni dissolt poder aconseguir una residència de manera individual. En el cas de les persones immigrants la situació encara és més difícil, atès que no disposen del suport familiar.

La novetat més destacable de l'any és que s'ha aprovat la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modifica el Codi civil en matèria del dret a contreure matrimoni i es reconeix aquest dret a totes les parelles, amb independència de la composició, heterosexual o homosexual. Pel que fa als matrimonis homosexuals, disposam de les dades que es refereixen als darrers sis mesos del 2005, durant els quals es registraren trenta-cinc unions de parelles constituïdes per homes i dotze unions entre dones.

La major part d'aquests matrimonis s'han dut a terme entre membres de nacionalitat espanyola; això no obstant, en quatre de les parelles d'homes que s'han casat, ambdós membres tenien la nacionalitat estrangera, i també eren estrangers els dos membres d'un dels matrimonis entre dones. L'estat civil previ de la major part dels contraents era fadrí, tot i que, entre els homes, nou declararen haver-se divorciat i, entre les dones, foren dues. Quant a l'edat, quaranta-un dels setanta homes que es casaren tenien entre 30 i 49 anys;

denou, entre 50 i 69 anys; set, més de 69 anys, i tres, menys de 30. En el cas de les dones, onze tenien entre 30 i 49 anys; sis, menys de 30, i set, més de 49 anys.

2.2.3. LA MORTALITAT

El 2005 es registren a les Illes Balears 7.336 persones residents difuntes, d'acord amb les estimacions provisionals fetes per l'Institut Balear d'Estadística. Aquesta xifra suposa un increment d'unes dues-centes cinquanta defuncions respecte del 2004, de manera que se situa la dada provisional de mortalitat del 2005 en un 7,50%, amb uns nivells molt similars als de l'any anterior. Entre illes hi ha importants diferències, que reflecteixen el grau de joventut de l'estructura demogràfica i la diferent intensitat dels fluxos demogràfics rebuts. Així, mentre que Mallorca presenta una taxa lleugerament superior a la mitjana, Menorca (7,28%) i, sobretot, Eivissa-Formentera (5,52%) presenten unes taxes molt més baixes, de manera que es reflecteix la major joventut estructural, fruit d'uns intensos processos migratoris recents.

D'acord amb les dades provisionals de defuncions que manejam, l'edat mitjana de defunció se situà el 2005 en els 76,8 anys. Aquesta xifra global varia molt entre els homes i les dones. Així, l'edat de defunció mitjana en els homes se situà en els 73,27 anys, mentre les dones presentaren una edat més avançada de defunció mitjana, que és en els 80,72 anys; és a dir, les dones viuen 7,5 anys més de mitjana.

Juntament amb la mortalitat dels residents, cal esmentar que anualment es produeix un nombre important de defun-

QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DE LES DEFUNCIONS DE RESIDENTS A LES ILLES BALEARS PER LLOC DE NAIXEMENT (1994-2004)

Anys	Total	Illes Balears	Altres CA	Estranger	% IB/ total	% alta CA/ total	% estranger/ total
1994	6.650	4.748	1.533	369	71,40	23,05	5,55
1995	6.896	4.901	1.664	331	71,07	24,13	4,80
1996	6.781	4.870	1.679	232	71,82	24,76	3,42
1997	6.959	5.006	1.678	275	71,94	24,11	3,95
1998	7.079	5.078	1.687	314	71,73	23,83	4,44
1999	7.418	5.221	1.830	367	70,38	24,67	4,95
2000	7.309	5.041	1.859	409	68,97	25,43	5,60
2001	6.927	4.713	1.830	384	68,04	26,42	5,54
2002	7.111	4.783	1.931	397	67,26	27,16	5,58
2003	7.356	5.004	1.924	428	68,03	26,16	5,82
2004	7.049	4.726	1.906	417	67,04	27,04	5,92

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

cions de residents en altres comunitats autònomes i a l'estranger. Aquestes defuncions incrementen entorn del 10% les defuncions registrades. Així, el 2005, d'acord amb les dades provisionals de defuncions, es produïren 186 òbits de persones residents en altres comunitats autònomes i 528, de persones residents a l'estranger. Aquesta situació és lògica, atès que l'arxipèlag és un important focus d'atracció de població residencial temporal, ja sigui per motius turístics i d'esbarjo ja sigui per temporers que s'incorporen cíclicament a l'estructura productiva balear. La major part de les defuncions es concentren en el període comprès entre el mes d'abril i el d'octubre i es tracta sobretot de persones de seixanta anys o més, causades per malalties relacionades amb el sistema circulatori i, amb menor freqüència, per causes externes (accidents de trànsit i ofegaments) o per tumors malignes.

Actualment, la incidència de la immigració té una certa incidència en les dades de defuncions, fet comprovable amb les dades per llocs de naixement, tot i que és una influència menys visible i acusada atesa la immediatesa o el curt termini en què es produeixen, sobre l'estructura demogràfica general, els matrimonis i la natalitat. Com que es tracta d'uns fluxos migratoris fonamentalment econòmics, la gent que ens arriba des d'altres països o d'altres àrees és població jove i inicialment, per tant, amb una probabilitat de defunció baixa. Això fa, en definitiva, que les taxes de defunció baixin.

Les dades de defunció per llocs de naixements ens mostren un increment progressiu dels difunts nascuts en altres comunitats autònomes i un descens similar del percentatge de persones nascudes a les Illes Balears, mentre els nascuts a l'estranger presenten un lleuger increment en

valors absoluts, que fa que es mantinguin gairebé estables en termes relatius. Aquests canvis en la distribució del nombre i del pes de les defuncions per llocs de naixement reflecteixen el fet que els immigrants peninsulars del *boom* turístic que s'establiren a les nostres illes per viure-hi ja han arribat a edats mitjanes, amb altes probabilitats de defunció, o s'hi apropen. Per això, de cada vegada adquireixen un major pes en l'estructura de mortalitat, com a reflex del gran pes que presenten en l'estructura demogràfica general. (Vegeu el quadre III-9.)

Una de les característiques més importants de les societats desenvolupades és l'increment de l'esperança de vida de la població. Cal considerar que gràcies als avenços científics i tècnics, l'esperança de vida s'apropa de cada cop més als màxims biològics i que, forçosament, els increments d'esperança de vida a mitjà termini s'han d'anar suavitzant. D'acord amb les dades del Ministeri de Sanitat i Consum,

del 1997 al 2002 l'esperança de vida s'incrementà en 2,3 anys a les Illes: augmentà 2,7 anys l'esperança dels homes i 1,9 anys, la de les dones.

És important destacar la diferència que hi ha entre sexes: l'esperança de vida és clarament favorable a les dones. Així, les dades per a l'arxipèlag de l'any 2002 ofereixen una diferència de 6,5 anys entre les dones que arriben a una esperança de vida de 82,7 anys, mentre que els homes només en compleixen 76,2.

L'increment de l'esperança de vida implica, naturalment, un increment dels efectius de més edat en la nostra societat. Aquesta tendència interna a l'envelliment estructural es compensa i s'anul·la per efecte dels corrents migratoris, principalment laborals, que globalment signifiquen un rejuveniment de la població illenca. Les Illes Balears són una de les comunitats menys envellides. (Vegeu el quadre III-10.)

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Edat mitjana: tota la població			
Total	38,14	38,82	38,94
Homes	36,93	37,72	37,9
Dones	39,32	39,91	39,98
Edat mitjana: nacionalitat espanyola	37,97	38,77	39,58
Edat mitjana: nacionalitat estrangera	42	39,33	35,54
Edat mitjana: nascuts a les Illes Balears	35,9	36,45	36,58
Edat mitjana: nascuts a una altra CA	42,84	43,41	45,38
Edat mitjana: nascuts a l'estranger	42,94	40,85	37,5

continua

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Grup d'edat (%)	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	18,33	16,33	16,06
Pobl. 16-64 anys (%)	66,79	69,07	70,24
Pobl. 65 i més (%)	14,87	14,60	13,70
Grup d'edat (%). Nac. espanyola	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	18,66	16,72	16,35
Pobl. 16-64 anys (%)	66,43	68,30	68,66
Pobl. 65 i més (%)	14,91	14,98	14,99
Grup d'edat (%). Nac. estrangera	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	11,06	12,13	14,54
Pobl. 16-64 anys (%)	74,97	77,43	78,58
Pobl. 65 i més (%)	13,97	10,44	6,88
Dones en edat fèrtil (dones 15-49 anys/total dones)*100	51,64	53,08	53,56
Dones en edat fèrtil espanyoles	51,35	52,46	51,52
Dones en edat fèrtil estrangeres	57,83	59,86	64,74
Dones en edat fèrtil nascudes a les I. Balears	47,54	49,15	49,09
Dones en edat fèrtil nascudes a una altra CA	60,51	59,60	56,23
Dones en edat fèrtil nascudes a l'estranger	58,89	59,67	64,45
Índex de masculinitat (homes/dones)*100	96,74	99,11	100,44
Índex de masculinitat, nacionalitat espanyola	97,20	99,01	99,26
Índex de masculinitat, nacionalitat estrangera	86,87	100,20	106,92
Índex de masculinitat, nascuts a les I. Balears	97,19	97,85	98,39
Índex de masculinitat, nascuts a altra CA	99,73	104,06	103,89
Índex de masculinitat, nascuts a l'estranger	80,56	94,07	102,34
Índex d'envelliment (pobl. >64 / pobl. < 16)*100			
Total	81,11	89,42	85,29
Homes	66,49	74,09	70,96
Dones	96,54	105,59	100,44
Índex d'envelliment nac. Espanyola	78,07	89,59	91,67
Índex d'envelliment nac. Estrangera	126,32	89,10	47,35
Índex d'envelliment nascuts I. Balears	66,30	71,56	67,71
Índex d'envelliment nascuts altra CA	185,32	222,30	320,08
Índex d'envelliment nascuts a l'estranger	172,28	118,53	68,98

continua

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Índex de sobreenvelliment (pobl. >84/pobl. > 64)*100			
Total	9,99	11,02	11,59
Homes	7,55	8,35	8,55
Dones	11,77	13,00	13,87
Índex de dependència (Pob.<16+ Pob. >64/ Pob.16-64)*100			
Total	49,71	44,79	42,38
Homes	46,77	41,47	39,19
Dones	52,67	48,24	45,72
Població, segons nacionalitat (%)			
Total	100	100	100
Espanyola	95,80	91,59	84,10
Estrangera	4,20	8,41	15,90
Població, segons lloc de naixement (%)			
Total	100	100	100
Illes Balears	67,73	62,11	57,18
Una altra CA	26,18	27,42	24,91
Estranger	6,08	10,46	17,90

Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

En definitiva, es dona simultàniament un procés d'acumulació d'efectius de la tercera edat i, sobretot, dels grups d'edat sobreenvellits, alhora que l'estructura social global es rejuveïx.

L'edat i el sexe són característiques demogràfiques que condicionen les probabilitats de morir per una determinada causa. Les causes de mort relacionades amb les malalties del sistema circulatori, amb tumors i amb els motius externs (accidents, sobredosis, ofegaments...) són les més freqüents a les Illes Balears. Mentre que el primer grup respon a causes relacionades amb la degeneració de

l'organisme que tenen a veure amb l'edat i amb els hàbits dels individus (alimentació, activitat esportiva, etc.), el segon grup de motius respon a hàbits i comportaments de risc i a l'elevada motorització i circulació en un arxipèlag turístic d'oci estiuenc. Hi ha, lògicament, notables diferències dels motius que han produït la mort segons l'edat.

En els grups inferiors de la piràmide d'edat, cal indicar la baixa taxa de mortalitat infantil. D'acord amb les dades provisionals de l'INE per al 2005, les Illes Balears presenten tan sols una taxa de 3,4 defuncions de menors d'un any per cada mil

nascuts, mentre que aquesta xifra és del 4,12 per a l'Estat espanyol. La tendència de la taxa és de decreïxer, tot i que actualment ens apropam als valors límits de la ciència mèdica actual. En el primer any de vida hi ha un nombre important de defuncions causades per problemes genètics, que fan inviable la vida; un cop superat el primer any minva el nombre de defuncions, que responen bàsicament a accidents domèstics (ofegaments alimentaris, caigudes accidentals, ofegaments per immersió...). Després es produeix un sobtat increment de les defuncions, com a conseqüència de l'arribada a l'edat de la motorització (14 anys, conducció de ciclomotors; 16 anys, motocicletes fins a 125 cc, i 18 anys, motocicletes de major cilindrada i cotxes). Cal destacar que entre els 15 i els 34 anys aquest és un dels principals factors de sobremortalitat masculina, juntament amb hàbits tòxics (drogoaddicció), pràctica d'esports de risc (submarinisme, escalada...), etc. En principi, aquestes defuncions són per causes evitables i contribueixen de manera important a reduir l'esperança global de vida. Tot i això, diverses projeccions de població mantenen com una de les hipòtesis més repetides el creixement de la mortalitat en aquest tram d'edat. Actualment, les polítiques públiques tendeixen a intentar reduir l'impacte de les defuncions per accidents de trànsit, com la política del carnet per punts, que comença a vigir el juliol del 2006 a l'Estat espanyol, però que sembla que ja ha donat fruits en altres països de la Unió Europea on ja funciona des de fa uns anys.

Les morts de persones entre els 35 i els 75 anys es caracteritzen per ser a causa de malalties relacionades amb els tumors

malignes; als 50 anys, cinc de cada deu defuncions són causades per algun tipus de tumor (els tumors amb una major freqüència són els de pulmó en els homes i els de mama en les dones). A partir dels 75 anys el patró de mortalitat està definit per les morts relacionades amb el sistema circulatori (sobretot, les malalties cerebrovasculars). El fet que el nombre de defuncions en aquest tram sigui tan voluminós repercuteix que aquest grup de malaltia ocupi el primer lloc, com les de major freqüència, encara que no tenen incidència en els grups de menys edat. A partir dels 40 o 45 anys comencen a incidir-hi: per exemple, l'any 2003 el 12% dels difunts entre els 45 i els 49 anys va morir per una malaltia circulatoria, però a partir d'aquestes edats els percentatges augmenten, fins que als 75 representen el 45% dels morts.

2.2.4. LES MIGRACIONS

La composició de la població balear actualment està determinada per l'entrada d'importants fluxos migratoris procedents de l'estranger, que han substituït en rellevància l'aportació de població d'altres comunitats autònomes. Segons les dades del padró de l'any 2005, la població nascuda a l'estranger era de 176.002 persones, 25.835 de les quals (el 15%) tenien la nacionalitat espanyola. Des de l'enfocament de la nacionalitat, 156.270 persones eren estrangeres, 6.103 de les quals (el 4%) han nascut a Espanya. Així, a hores d'ara, a la comunitat autònoma resideixen un 24,91% de nascuts en una altra comunitat i un 17,90% a l'estranger. (Vegeu el quadre III-11.)

QUADRE III-11. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT A LES ILLES BALEARS, SEGONS LA NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT, PER ILLES (2000-2005)

Residència	Nacionalitat espanyola				Nacionalitat estrangera				
	Total població	Lloc de naixement			Total	Lloc de naixement			
		Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger		Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	
Illes Balears									
2000	845.630	790.871	539.487	231.711	19.673	54.759	1.843	369	52.547
2001	878.627	804.744	543.536	240.500	20.708	73.883	2.203	455	71.225
2002	916.968	817.224	547.511	247.158	22.555	99.744	2.850	503	96.391
2003	947.361	820.856	550.214	246.873	23.769	126.505	3.661	567	122.277
2004	955.045	823.622	553.162	245.594	24.866	131.423	4.238	510	126.675
2005	983.131	826.861	556.721	244.305	25.835	156.270	5.469	634	150.167
Mallorca									
2000	677.014	635.610	437.725	182.014	15.871	41.404	1.247	260	39.897
2001	702.122	645.173	440.651	187.943	16.579	56.949	1.542	336	55.071
2002	730.778	653.767	443.947	191.717	18.103	77.011	2.063	370	74.578
2003	753.584	655.482	446.395	190.099	18.988	98.102	2.724	409	94.969
2004	758.822	656.439	449.126	187.537	19.776	102.383	3.253	367	98.763
2005	777.821	657.299	451.634	185.233	20.432	120.522	4.250	425	115.847
Menorca									
2000	72.716	69.510	51.828	16.603	1.079	3.206	105	36	3.065
2001	75.296	71.118	52.133	17.808	1.177	4.178	109	30	4.039
2002	78.796	72.901	52.503	19.129	1.269	5.895	139	31	5.725
2003	81.067	73.283	52.558	19.385	1.340	7.784	190	45	7.549
2004	82.872	74.029	52.550	20.001	1.478	8.843	208	46	8.589
2005	86.697	75.166	53.034	20.529	1.603	11.531	263	56	11.212

Continua

QUADRE III-11. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT A LES ILLES BALEARS, SEGONS LA NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT, PER ILLES (2000-2005)
Nacionalitat espanyola Nacionalitat estrangera

Residència	Total població	Lloc de naixement			Lloc de naixement		
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
Eivissa							
2000	89.611	80.709	46.644	31.447	8.902	475	68
2001	94.334	83.137	47.401	32.905	11.197	530	80
2002	99.933	85.021	47.704	34.271	14.912	623	92
2003	105.103	86.629	47.899	35.435	18.474	716	104
2004	106.220	87.567	48.071	36.040	18.653	747	90
2005	111.107	88.707	48.629	36.445	22.400	909	146
Formentera							
2000	6.289	5.042	3.290	1.647	1.247	16	5
2001	6.875	5.316	3.351	1.844	1.559	22	9
2002	7.461	5.535	3.357	2.041	1.926	25	10
2003	7.607	5.462	3.362	1.954	2.145	31	9
2004	7.131	5.587	3.415	2.016	1.544	30	7
2005	7.506	5.689	3.424	2.098	1.817	47	7

* La població nascuda a l'estranger inclou 92 residents nascuts en antics territoris de sobirania espanyola. L'INE els comptabilitza amb els nascuts a una altra comunitat autònoma.

Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

Si es pren com a referència la nacionalitat, el 2005 han augmentat els estrangers més de dos punts respecte del 2004 i ja representen un 15,9% de la població, de manera que es recupera el ritme de creixement experimentat des del 2000 i que s'aturà el 2004, quan les problemàtiques derivades de l'aplicació de la Llei d'estrangeria varen donar lloc a un menor empadronament d'estrangers. En aquests moments els canvis legals respecte dels requisits per empadronar-se i els processos de regularització i de reagrupament familiar han permès que sortissin a la llum residents de fet que no es reflectien en les xifres oficials.

Per illes, a Mallorca els de nacionalitat estrangera representen el 15,9%, mentre que a Eivissa sumen un 20,2% i a Formentera arriben a un 24,2%. Menorca es manté com l'illa amb menys estrangers, tot i que és on més n'ha augmentat el pes

des del 2000; en realitat, s'ha triplicat la població resident estrangera des de llavors.

Es tracta d'una migració preferentment de persones adultes en edat de treballar, tot i que hi ha un component molt important de població europea major. S'ha de destacar que els menors de 16 anys de nacionalitat estrangera ja representen el 14,5% del col·lectiu, cosa que s'aproxima a la proporció per edats de la població de nacionalitat espanyola, entre els quals els joves menors de 16 anys comprenen el 16,4% del total.

El contingent més important d'estrangers continua sent el d'alemanys, amb 23.706 residents el 2005, però seguit de prop pels argentins (20.081) i pels marroquins (16.531 persones). En els llocs quart i cinquè se situen els nacionals del Regne Unit i de l'Equador, amb 15.824 i 15.794 persones. (Vegeu els quadres III-12 i III-13.)

QUADRE III-12. POBLACIÓ NASCUDA A UNA ALTRA CA PER CA DE NAIXEMENT

	Ren. padró 1996	Rev. padró 1-1-1998	Rev. padró 1-1-2000	Rev. padró 1-1-2002	Rev. padró 1-1-2004	Rev. padró 1-1-2005
Total	199.098	211.536	232.080	247.661	246.104	244.939
Andalusia	77.282	81.446	89.731	95.049	91.543	89.783
Aragó	3.585	3.813	4.102	4.252	4.334	4.348
Astúries	2.333	2.551	2.982	3.580	3.730	3.779
Illes Canàries	1.300	1.396	1.577	1.748	1.844	1.870
Cantàbria	1.004	1.121	1.300	1.413	1.424	1.414
Castella i Lleó	12.105	12.964	14.083	15.171	15.557	15.582
Castella-la Manxa	20.925	21.621	22.416	22.525	21.940	21.737
Catalunya	22.959	24.966	27.680	29.858	30.451	31.072
Com. Valenciana	13.147	14.052	15.281	16.280	16.910	16.879

Continua

QUADRE III-12. POBLACIÓ NASCUDA A UNA ALTRA CA PER CA DE NAIXEMENT

	Ren. padró 1996	Rev. padró 1-1-1998	Rev. padró 1-1-2000	Rev. padró 1-1-2002	Rev. padró 1-1-2004	Rev. padró 1-1-2005
Extremadura	10.889	11.443	12.765	13.874	13.622	13.469
Galícia	6.193	6.663	7.991	9.863	10.322	10.373
Madrid	11.781	13.104	14.943	16.362	16.915	17.250
Múrcia	9.571	9.753	9.940	9.867	9.473	9.287
Navarra	862	916	961	1.026	1.068	1.046
País Basc	3.196	3.656	4.145	4.550	4.727	4.788
Rioja	549	567	604	626	621	631
Ceuta	621	660	725	759	757	748
Melilla	796	844	854	858	866	883

Font: Padrons municipals. Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).

**QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS
SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)**

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Illes Balears	760.263	878.627	983.131	0,29	0,12
Espanya	714.037	786.694	807.129	0,13	0,03
Bolívia	55	209	2.518	44,78	11,05
Lituània	0	6	68	—	10,33
Romania	116	442	3.727	31,13	7,43
Bielorússia	0	7	58	—	7,29
Ucraïna	4	143	993	247,25	5,94
Moldàvia	1	23	148	147,00	5,43
Paraguai	38	70	450	10,84	5,43
Bulgària	47	664	4.066	85,51	5,12
Equador	43	2.919	15.794	366,30	4,41
Bangla Desh	4	17	90	21,50	4,29
Eslovàquia	8	45	230	27,75	4,11
Mali	4	135	574	142,50	3,25
Uruguai	925	1.457	5.767	5,23	2,96
Mauritània	2	71	244	121,00	2,44
Polònia	113	350	1.189	9,52	2,40
Colòmbia	388	2.928	9.715	24,04	2,32

Continua

QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Iugoslàvia	15	79	253	15,87	2,20
Rússia	84	365	1.161	12,82	2,18
Argentina	3.348	6.415	20.081	5,00	2,13
Pakistan	12	44	134	10,17	2,05
Ghana	8	97	278	33,75	1,87
Nigèria	12	627	1.779	147,25	1,84
Xina	324	1.008	2.606	7,04	1,59
Senegal	198	617	1.513	6,64	1,45
Brasil	569	1.117	2.538	3,46	1,27
Grècia	30	52	117	2,90	1,25
Turquia	25	57	124	3,96	1,18
Xile	671	1.349	2.873	3,28	1,13
Índia	170	324	677	2,98	1,09
Nicaragua	26	38	78	2,00	1,05
Mèxic	172	293	572	2,33	0,95
Perú	458	980	1.910	3,17	0,95
República Txeca	73	211	409	4,60	0,94
Marroc	3.238	8.611	16.531	4,11	0,92
Camerun	3	44	82	26,33	0,86
Croàcia	21	41	75	2,57	0,83
El Salvador	21	39	71	2,38	0,82
Israel	19	43	78	3,11	0,81
Veneçuela	606	953	1.713	1,83	0,80
Itàlia	1.001	2.210	3.863	2,86	0,75
Tailàndia	24	56	96	3,00	0,71
República Dominicana	521	1.163	1.968	2,78	0,69
Hondures	27	53	89	2,30	0,68
Cuba	751	1.708	2.842	2,78	0,66
Tunísia	30	59	96	2,20	0,63
Guinea	58	104	167	1,88	0,61
Gàmbia	15	50	78	4,20	0,56
Hongria	58	113	176	2,03	0,56
República Sud-africana	70	117	179	1,56	0,53
Portugal	402	749	1.131	1,81	0,51

Continua

QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Costa Rica	20	40	60	2,00	0,50
Líban	35	58	87	1,49	0,50
Irlanda	141	278	416	1,95	0,50
Guatemala	19	37	55	1,89	0,49
Andorra	27	50	73	1,70	0,46
Japó	47	77	112	1,38	0,45
Filipines	593	1.057	1.489	1,51	0,41
Sierra Leone	3	42	59	18,67	0,40
Panamà	37	54	75	1,03	0,39
Regne Unit	7.880	11.845	15.824	1,01	0,34
Guinea Equatorial	145	324	426	1,94	0,31
Canadà	119	182	238	1,00	0,31
Austràlia	90	136	174	0,93	0,28
Algèria	671	1.129	1.392	1,07	0,23
Alemanya	9.178	19.401	23.706	1,58	0,22
Àustria	380	722	880	1,32	0,22
Bòsnia i Hercegovina	12	51	61	4,08	0,20
Vietnam	40	46	55	0,38	0,20
Síria	32	59	69	1,16	0,17
La Resta	11.949	17.073	18.782	0,57	0,10

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear) i elaboració pròpia.

Però el ritme de creixement d'aquests col·lectius és molt diferent: els residents alemanys o del Regne Unit gairebé no han augmentat en el període 2001-2005, però els nacionals de l'Equador ho han fet un 4,4%. Ara bé, els majors creixements es corresponen als nacionals de Bolívia (11%) i de diversos països de l'Europa de l'Est, com ara Lituània, Romania o Bielorrússia, amb taxes entre el 5 i el 10%.

2.3.

LA CONCILIACIÓ ENTRE LA VIDA FAMILIAR I LA LABORAL

Les dificultats de conciliació de la família i el treball són una de les preocupacions emergents en les polítiques públiques a la Unió Europea, com a resultat de la incorporació generalitzada de les dones al treball remunerat i també de la manca de

transformacions equivalents pel que fa a les responsabilitats a la llar. Per aquest motiu es duen a terme esforços estadístics per tal d'obtenir informació comparable dels principals indicadors sobre la qüestió. En aquest context, l'INE ha fet públics els resultats del mòdul especial del 2005 de l'EPA sobre conciliació, en què s'inclouen resultats per comunitats autònomes. Aquesta informació es complementa amb les dades de l'enquesta d'usos del temps del 2002-2003. D'ambdues fonts s'obtenen els elements bàsics per caracteritzar les Balears en relació amb la mitjana espanyola i amb la resta de comunitats autònomes.

Ens podem demanar: qui té cura dels infants i de persones adultes dependents?; si fan feina, com ho organitzen?; adquireixen serveis especialitzats?; si cal, poden deixar esporàdicament el treball?; poden modificar-ne l'horari? Les variacions per comunitats autònomes en aquestes (i d'altres) preguntes depenen, en primer lloc, de l'estructura demogràfica i de les llars; en segon lloc, dels contextos regionals del mercat de treball i de l'activitat productiva, i, en tercer lloc, de les diferències culturals i d'estils de vida.

Les Illes Balears es destaquen en l'enquesta de conciliació familiar per ser la comunitat autònoma on menys pes tenen les persones entre els 16 i els 64 anys que declaren que poden fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents: un 6,6%, mentre que la mitjana és del 9,9%. Aquesta diferència és deguda sobretot que les dones de les Balears que afirmen poder tenir-ne cura són moltes menys que a la resta, gairebé la meitat (un

13% a Espanya i un 7,7% a les Balears). La comunitat que més s'hi aproxima és Catalunya (un 9,5%).

De manera coherent amb aquestes dades, quan es demana a les dones ocupades que tenen almenys un fill quin és el servei principal de cura per als infants que utilitzen, en una proporció inferior a la mitjana diuen que no en fan servir cap: és a dir, que elles mateixes se n'encarreguen (un 29%, enfront del 34,4%). Els infants són atesos per familiars en proporcions semblants a les del conjunt d'Espanya (prop del 26%), però es destaca que el pes dels serveis especialitzats —és a dir, guarderies, etc.— és menor, encara que precisament hem vist que les mares se'n poden fer càrrec en menor grau; en canvi, els marits o les parelles que atenen els infants quan les mares treballen es destaquen força i arriben al 17,1%, cinc punts per sobre de la mitjana.

Les persones entre els 16 i els 64 anys que es fan càrrec regularment dels fills o d'altres infants o persones dependents es poden trobar en circumstàncies molt dispars d'acord amb les característiques de la llar, de la problemàtica de la persona de qui tenen cura, etc., però un element clau és si estan ocupades o no. En l'enquesta es demana si desitjarien canviar l'organització de la seva vida diària o no —ja fos treballant més i dedicant menys temps a les tasques de cura d'altres persones o bé treballant menys, en cas que estiguin ocupades. El més important és que tant a les Illes Balears com en general a Espanya la immensa majoria considera que no desitgen canviar ni en un sentit ni en l'altre (un 82% a les Balears i

un 78% al conjunt). Entre els que es troben insatsfets, l'11% voldria treballar menys i augmentar el temps de cura, i un 4% diu el contrari: voldria treballar més. Quan es tracta dels no ocupats, la proporció dels qui voldrien treballar i reduir el temps de dedicació als dependents tot just és d'un 13,2%, molt per sota del 21,4% de la mitjana espanyola. En altres paraules: el grau d'insatisfacció és baix i, de fet, es tracta de la comunitat autònoma amb menys pes dels qui s'ocupen regularment i a temps complet de les tasques de cura i que voldrien canviar; només s'hi aproxima Catalunya.

En definitiva, a pesar que en els treballs referits a la cura sovint es posa l'accent en la manca de temps per dedicar-se a la família i a la cura dels dependents, les dades indiquen un grau de conformitat elevada i, sobretot, no permeten pensar en una preferència destacable per dedicar menys temps al treball remunerat i més a les tasques d'atenció familiar.

Un element clau en les possibilitats de conciliació és la flexibilitat en el treball per fer front als imprevists a la llar. Les diverses preguntes que tracten aquesta qüestió reflecteixen un grau major d'adaptabilitat a les Balears en relació amb la resta d'Espanya. En primer lloc, les persones ocupades amb un fill menor de sis anys que hagin demanat excedència per a la cura dels fills en els darrers dotze mesos representen un 5,3%, quan al conjunt de l'Estat tot just és d'un 2,7%. En general, suposa un volum realment petit de persones, però, tot i així, la diferència és remarkable. (Vegeu el gràfic III-15.)

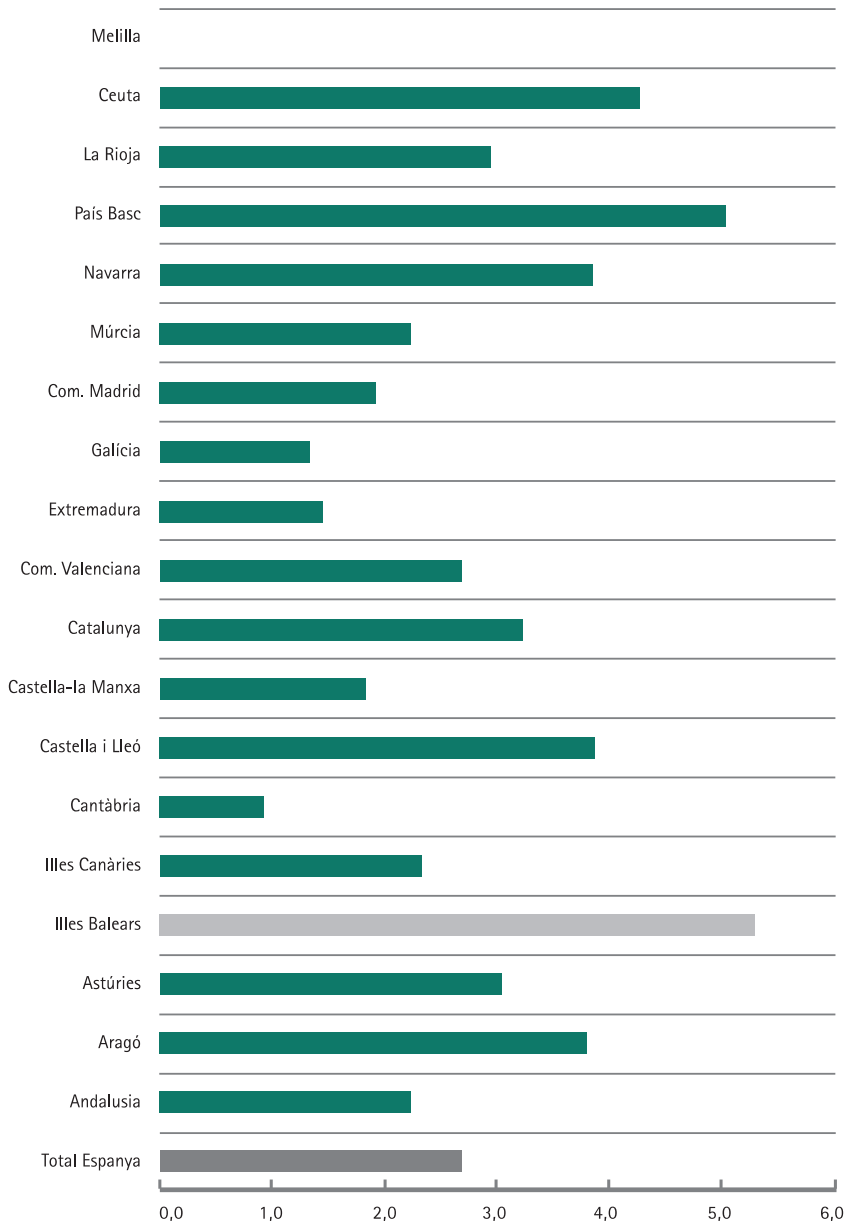
A la pregunta de si poden modificar l'inici o l'acabament de la jornada laboral, a les Balears contesta que li seria possible fer-ho generalment el 54,8%, i per al 19,7%, possible, però de manera excepcional. Ambdues opcions superen entre dos o tres punts la mitjana estatal. La diferència es fa encara més evident quan es distingeix entre per compte propi i per compte d'altri. La flexibilitat en la jornada és òbviament major en el primer cas, encara que, així, a les Illes Balears les possibilitats no són majors que a la resta d'Espanya, sinó més aviat al contrari. En canvi, entre els assalariats, a la nostra comunitat les opcions per modificar el començament o la finalització de la jornada laboral superen en tres punts les del conjunt, en el cas tant dels que ho poden fer en general com dels que responen que els seria possible, però de manera excepcional. Els primers arriben al 49,6% i els segons, al 21,6%. (Vegeu el gràfic III-16.)

Aquest perfil diferent de la conciliació a les Balears es reafirma quan es demana de manera general als ocupats si podrien, si es donàs el cas, organitzar la jornada laboral de forma més habitual o més excepcional. Aleshores, de bell nou la diferència entre els assalariats respecte d'Espanya és notable: quasi deu punts per sobre en el cas de les Balears (el 68,8% respecte del 59,2%). (Vegeu el gràfic III-17.)

Un segon aspecte de la possibilitat de conciliació és poder demanar dies per dedicar-se a les qüestions familiars. En aquest cas es demana si en els darrers dotze mesos n'han gaudit. Amb referència a aquesta qüestió, a les Illes Balears es

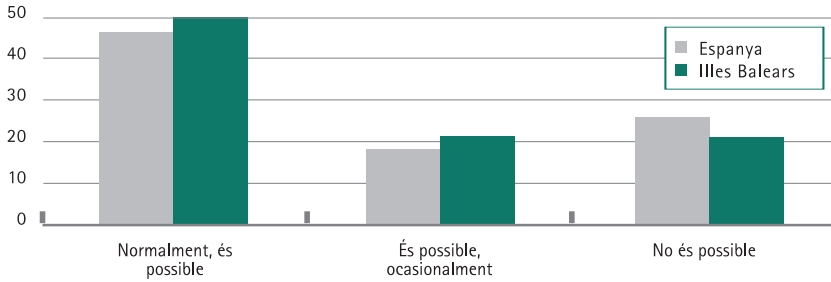
Gràfic III-15

**Persones ocupades, amb un fill menor de 6 anys,
que han tingut excedència en els darrers 12 mesos (2005)**



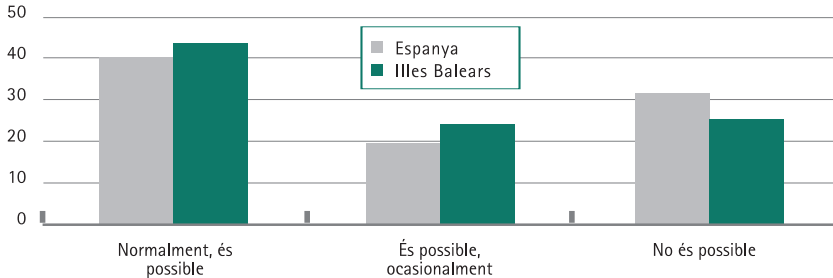
Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-16
**Assalariats segons la possibilitat de modificar
el començament o l'acabament de jornada laboral (2005)**



Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic III-17
**Assalariats segons la possibilitat d'organitzar
la seva jornada laboral (2005)**



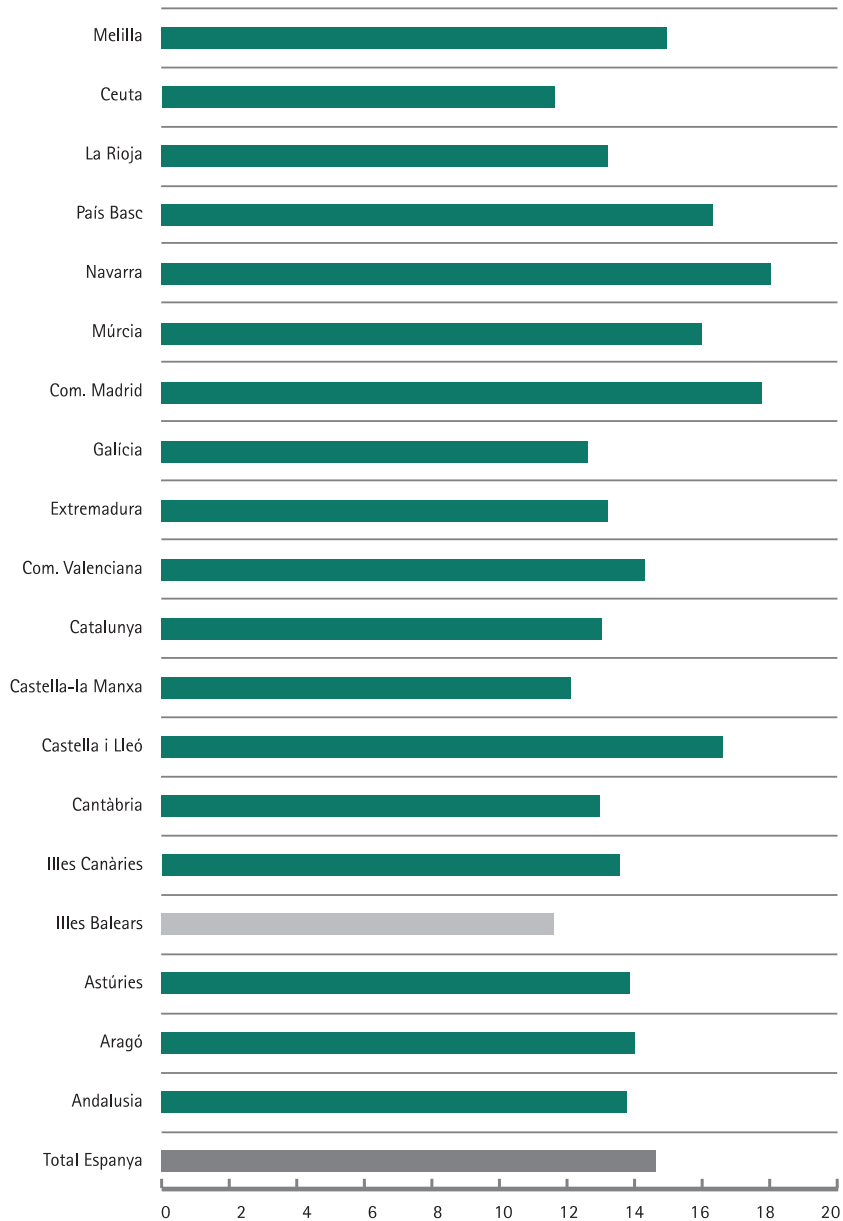
Font: INE i elaboració pròpia

respon que se n'ha gaudit en menor manera que al conjunt en el cas dels que treballen tant per compte propi com per compte d'altri (el 15,6%, enfront del 21% d'Espanya). Aquesta resposta és coherent amb les anteriors, ja que s'ha de suposar que una major flexibilitat horària i en l'organització de la jornada laboral permet evitar la necessitat de disposar de dies de permís especial o d'altres acords. (Vegeu el gràfic III-18.)

En resum, el mòdul sobre conciliació del 2005 de l'EPA permet disposar de informació nova que serveix per reafirmar les particularitats en el balanç de la llar i el treball remunerat a la nostra comunitat, particularitats que deriven tant dels trets específics del mercat de treball com de l'estructura familiar i l'estil de vida. Aquest segon factor es fa palès si s'observen les dades de l'enquesta d'usos del temps per comunitats autònomes.

Gràfic III-18

Assalariats que han tingut dies de permís especial a la seva feina en els darrers 12 mesos (2005)



Font: INE i elaboració pròpia.

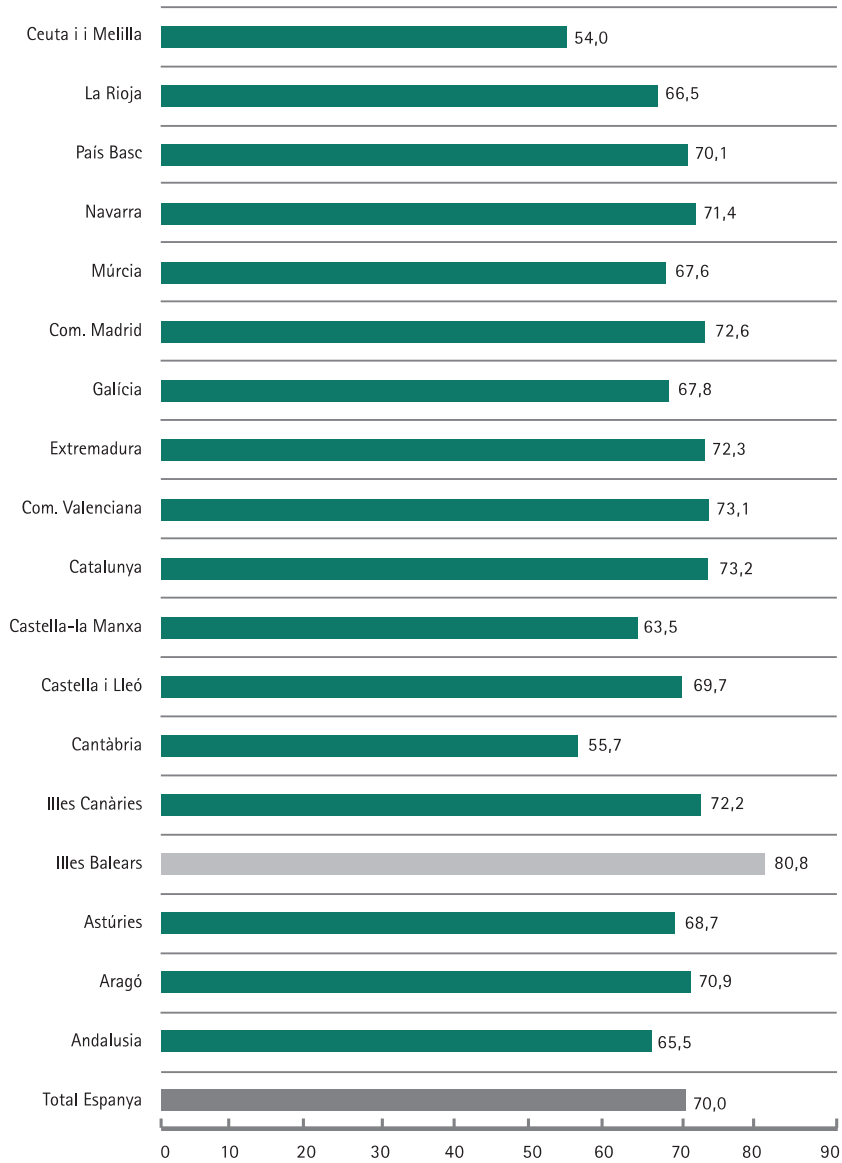
La distribució d'activitats en un dia mitjà (que depèn de la quantitat i de la durada de l'activitat) reflecteix que a les Balears la dedicació al treball remunerat és major que la mitjana, sobretot entre les dones (2,14 hores, en relació amb les 1,44 d'Espanya), mentre que la dedicació a la llar i a la família és menor (3,50, devora les 4,24 hores).

Si s'analitzen per sexes els dos factors que donen lloc a aquesta mitjana, s'observa que la diferència es troba en el fet que els homes que declaren una dedicació a la llar i a la família és deu punts major que al conjunt d'Espanya (un 80,8% i un 70%, respectivament). En les dones la major diferència es troba en el pes de les que treballen (un 33,7%, quan a l'Estat és del 25,2%), mentre que la resposta en relació amb la llar és més semblant (un 94,2% a les Balears i un 93% a Espanya). (Vegeu els gràfics III-19 i III-20.)

El resultat de la circumstància que hi hagi més homes, sobretot, que es dediquen a la llar és un perfil en què la durada mitjana diària a aquesta activitat és menor; lleugerament menor, en el cas de les dones (4,04 hores, per les 4,45 a Espanya), i clarament menor, en el cas dels homes (1,52, per 2,08).

Gràfic III-19

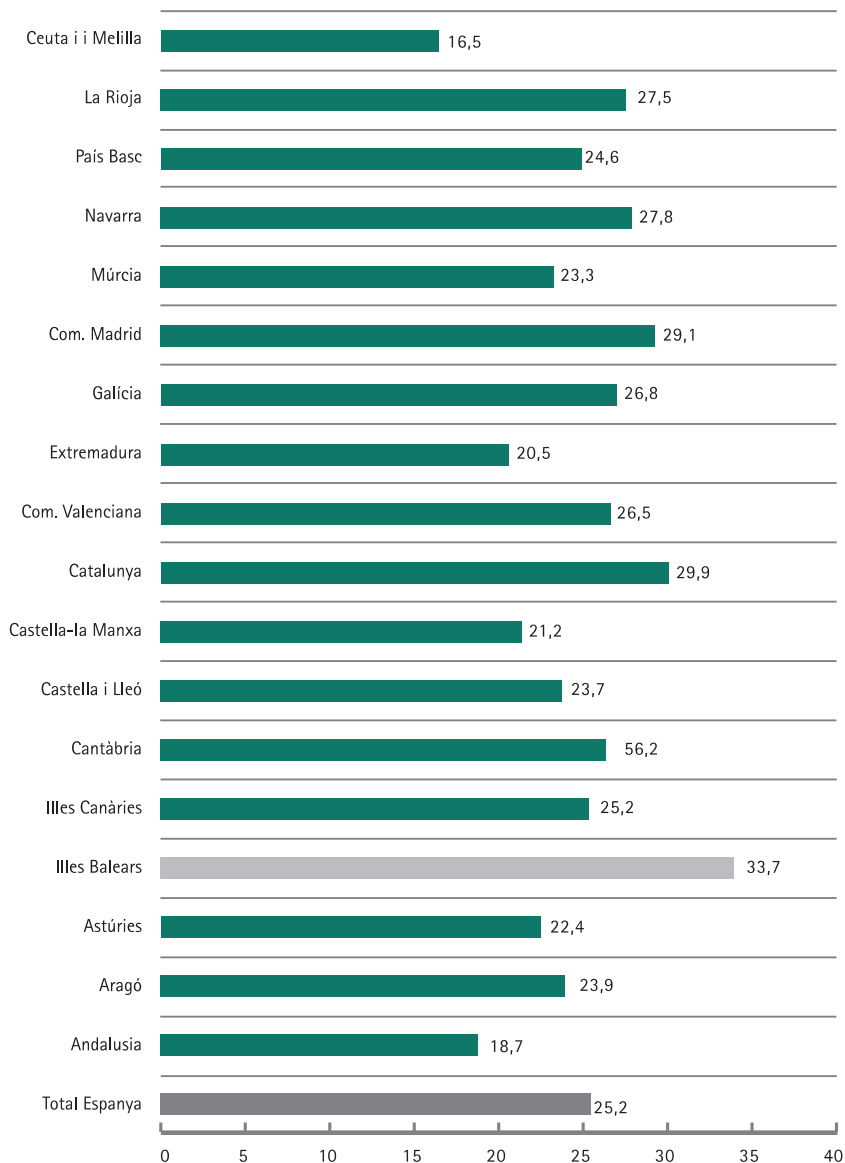
Proporció d'homes que dediquen part de la seva jornada a tasques de la llar o de la família. 2002-2003



Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-20

Proporció de dones que dediquen part de la seva jornada a un treball remunerat



Font: INE i elaboració pròpia.